

Lied von der Erde". Is de oogst niet afhankelijk van het zaaien en van bodem- en weersgesteldheid? Is er niet altijd weer opnieuw de spanning, of het gezaaide vrucht zal dragen? Of oogst mogelijk is? Zijn het zaaien en het maaien niet de elementaire hoofdmomenten in het boerenleven? Zijn zijn Tyroolsche boeren, die hij met enkele lijnen leven weet te geven, niet algemeene typen geworden, symbolen van algemeen-menschelijke ontroeringen en toestanden? Zij verzinnelijken de diepste wetten der menschheid, eeuwige waarheden: „Gij zult arbeiden en in het zweet uws aanschijns Uw brood verdienen.”

Licht, kleur en atmosfeer vallen bijna weg. Slechts omtrek en vormen blijven. De kleur heeft haar zinnelijkheid verloren, is beperkt tot een monochroom gamma van roodachtig-bruine en geelachtige tonen. Voor alles moet in het monumentale lijnenspel de gedachte zich manifesteren en slechts door weglating van alle details krijgen zijn figuren de volle kracht.

In 1914 ontstond „Menschen”, wellicht het eenige, waarin geen boeren tot model gekozen zijn. In een golvende vlakte zijn zeven figuren, sommige geheel, andere slechts ten deele zichtbaar. Zij zijn de vertolkers van de diepste innerlijke ontroeringen der menschen. Ieder hunner is een machteloze Prometheus, vergeefs strevend en worstelend naar het bereiken der hoogste idealen, telkens weer de banden voelende snijden, die hem aan de aarde vastbinden. Zij worstelen, wringen de armen, spannen de spieren, ballen de vuisten. Maar hun titanische strijd is vruchteloos en overwonnen zinken zij neer. De kleur is abstract, de lichamen mat koper-rood, het terrein dof roodachtig, hun lichaamsbekleding glansloos-wit met blauwe schaduwen. Geen atmosfeer, geen schaduw. Slechts de als uit brons gegoten figuren spreken. In dit werk heeft Egger Lienz het hoogtepunt van zijn strengst doorgevoerde stijlisering bereikt.

Uit 1915 dateert „Den Namenlosen 1914”. Symbool van den grooten oorlog.

Diep gebukt onder een neerhagelenden kogelregen storten de soldaten over het veld voorwaarts van loopgraaf tot loopgraaf. Alle individualiteit is verloren. Eén massa, onweerstaanbaar het verderf tegemoet stormend.

Door het geheele oeuvre van Egger Lienz loopt een diep fatalistische trek. Dat de oorlogsjaren dien zouden versterken is natuurlijk. Tot een groot apocalyptisch epos groepeeren zich zijn werken uit dezen tijd: „Missa Eroica” (1917), „Finale” (1918), de „Oorlogsweduwen”. Dit laatste werk is afstootend van tragiek. Vier vrouwen, onwezenlijke verschijningen, als uit een andere wereld, zitten in een vertrek, dat eveneens door de moedwillig verstoorte perspectieven zijn realiteit verloren heeft. Uit haar is het leven ontstaan en in deze door smart en lijden verteerde gestalten zet het zich voort. Zelf aan het eind van hun bestemming ge-